

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу Плотницької Світлани Борисівни на тему:
«Конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію
в Україні», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук
зі спеціальності 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право

Тема дисертації Світлани Борисівни Плотницької, яка присвячена дослідженню проблематики конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні, є досить актуальною і своєчасною. Становлення конституціоналізму це довготривалий процес визначеності, а, отже, і укріплення загальнолюдських цінностей на державному (конституційному) рівні.

Сучасна епоха висуває перед людством безліч складних питань, які були йому не знайомі ще сто років тому. Це питання, пов'язані з так званим «четвертим поколінням» прав людини, яке вже тривалий час обговорює багато науковців. Це, зокрема, і право людини на штучну смерть (евтаназію), право на вирощування органів людини з її стовбурових клітин, право на трансплантацію людських органів тощо. Практично кожне з них викликає безліч дискусій, що, перш за все, пов'язані з перетином моральних, етичних, біологічних і правових аспектів реалізації цих прав. У зв'язку з досягненнями медицини, здивувати пересічну людину тим, що комусь пересадили нирку чи легеню зараз вкрай важко. Незважаючи на те, що процес трансплантації є суто медичним, він потребує нормативного регулювання, функцію якого бере на себе право. Саме завдяки правовому регулюванню у багатьох країнах ми маємо цивілізовану процедуру вибору, добору, проведення трансплантації та постопераційного лікування. Одночасно у цій сфері залишається багато невизначених проблем.

Належна ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується тим, що вони ґрунтуються на досить солідній теоретичній основі, яку склали наукові праці відомих вітчизняних і зарубіжних учених-конституціоналістів, а також представників інших галузей юридичної науки, а також на достатній нормативно-правовій основі, яку склали Конституція України, закони України та інші законодавчі акти зарубіжних країн.

Наукові результати Світлани Борисівни ґрунтуються на достатній методологічній основі, яка включає систему різноманітних загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання відповідних державно-правових явищ. Комплексне застосування цих методів дало змогу автору сформулювати обґрунтовані наукові положення, висновки та рекомендації, які є достовірними і мають наукову новизну та практичне значення.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що дана дисертація є однією з перших в науці конституційного права комплексною науковою працею, в якій досліджено проблематику конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні. У результаті проведеного наукового дослідження сформульовано низку наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем, які характеризуються науковою новизною та мають важливе практичне і теоретичне значення. До найбільш значущих з них належать:

вперше:

- охарактеризовано зміст поняття «конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні» як сукупності норм та принципів права з питань трансплантації в Україні, а також система уповноважених суб'єктів та їх діяльність у сфері реалізації права на трансплантацію в Україні, його гарантування та захисту;

- визначено наступні основні складові елементи конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні є: реалізація права на трансплантацію в Україні, захист права на трансплантацію в Україні, гарантії права на трансплантацію в Україні;

- обґрунтовано, що реалізація права на трансплантацію в Україні – це втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації;

удосконалено:

- поняття «гарантії права на трансплантацію в Україні» як взаємоузгоджену систему норм та принципів права, уповноважених суб'єктів та їх діяльність з метою створення належних умов для втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері трансплантації; недопущення порушень права на трансплантацію, усунення наявних правопорушень у сфері трансплантації і їх наслідків; відшкодування завданої шкоди та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності;

- вчення про інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні, зокрема, встановлено, що інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні можна поділити на національні інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні та міжнародні інституційні гарантії права на трансплантацію в Україні;

- питання конституційно-правового механізму забезпечення права на донорство в Україні як сукупності норм та принципів права з питань донорства в Україні, а також системи уповноважених суб'єктів та їх діяльності у сфері реалізації права на донорство в Україні;

набули подальшого розвитку:

- питання захисту права на трансплантацію в Україні як взаємоузгодженої системи норм та принципів права, уповноважених суб'єктів та їх діяльності з метою недопущення порушень права на трансплантацію, його гарантування та усунення наявних правопорушень у сфері трансплантації і їх наслідків, відшкодування завданої шкоди та притягнення винних осіб до юридичної відповідальності;

- питання реалізації права на донорство в Україні як втілення в життя можливостей, установлених нормами чинного законодавства України, фізичними особами з метою задоволення їх потреб та інтересів у сфері донорства;

- питання щодо подальшого вдосконалення конституційно-правового механізму забезпечення права на трансплантацію в Україні, зокрема, обґрунтовано доцільність розробити та прийняти Закон України «Про аутотрансплантацію в Україні», який би врегулював на рівні закону основні засади щодо порядку та умов здійснення окремих видів аутотрансплантації в Україні.

Про інноваційний характер дисертаційного дослідження свідчить коло завдань, які були поставлені автором для досягнення його мети. Можна констатувати, що дисертаційне дослідження Плотницької С.Б., як результат наукового аналізу і власних міркувань автора, є новим поглядом на порушені в роботі проблеми. Цей напрямок дослідження видається особливо важливим у сучасних умовах становлення та розвитку конституційного права.

За змістом першого розділу роботи до наукових здобутків дисертанта можна віднести його твердження, що в Україні нині існує новітнє сучасне законодавство про права людини, в тому числі і про право на трансплантацію, але практика правореалізації у сфері прав людини все ще перебуває в процесі вдосконалення, це новітні права людини і законодавство щодо них є надзвичайно динамічним, воно пов'язано із застосуванням новітніх медичних технологій, часто із використанням новітнього обладнання, належного досвіду роботи на якому не має більшість лікарів-трансплантологів України, все це створює чимало перешкод в належній реалізації права на трансплантацію.

Науковою новизною характеризуються положення, висновки та рекомендації дисертанта, зроблені у Розділі 2 роботи, зокрема й про те, що у сфері забезпечення реалізації права на трансплантацію в Україні важливе значення має належне функціонування Єдиної державної інформаційної системи трансплантації в Україні. Важливо, що автором обґрунтовано, що діяльність банків пуповинної крові, інших тканин і клітин людини, має важливе практичне значення для забезпечення реалізації права на трансплантацію в Україні з метою лікування багатьох хвороб.

Особливо цінними в теоретичному та практичному плані є також матеріали третього розділу, де автором доведено, що нині доцільно запровадити

правове регулювання обігу, виготовлення та контролю якості на ринку біоімплантів в Україні, адже на сьогодні вже наявні в Україні численні інновації, умови і технології для виробництва, зокрема, хрящів, сухожиль, фрагментів. Це має створити сприятливі умови для розвитку вітчизняного виробництва біоімплантів, які сьогодні переважно імпортують, що знизить фінансове навантаження на медичну систему.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Основні положення і висновки дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Результати дослідження були оприлюднені та доповідалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Основні положення роботи знайшли відображення у п'яти наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, у тому числі в двох зарубіжних наукових виданнях, а також у чотирьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Водночас, як і будь-яке інше дисертаційне дослідження, робота Т.Б.Плотницької містить окремі дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям для виокремлення деяких побажань чи запитань.

1) Дисертант зазначає, що «Непоодинокими нині є випадки незаконної трансплантації органів або тканин людини. Їх виконавцями є так звані «чорні трансплантологи» які обслуговують глобальний чорний ринок пересадки органів, на жаль, є такі випадки і в Україні»(с. 100). Однак, автор у тексті дисертації далі не деталізує яким саме чином потрібно вирішувати дану проблему в Україні. Дане положення може бути предметом наукової дискусії і доцільно було його деталізувати.

2) Вважаємо, що дисертанту доцільно було більше уваги приділити у підрозділі 2.3. дисертаційного дослідження проблематиці діяльності неурядових правозахисних організацій у сфері захисту права на трансплантацію в Україні.

3) Дисертант у підрозділі 3.3. під час дослідження проблеми донорства крові в Україні зазначає про те, що: «Кожні кілька секунд хтось у світі потребує крові. І саме добровільна та регулярна пожертва крові від донорів рятує мільйони життів щороку. В Україні кількість донорів зменшується. Більшість із них стає донорами лише раз, коли доводиться рятувати своїх близьких чи рідних. Загалом 70% донорів здають кров лише раз у житті» (с. 181). Проте, не зазначена позиція автора щодо заходів, які доцільно здійснити в Україні з метою зростання кількості донацій крові і популяризації донорства крові. Дане положення може бути предметом наукової дискусії. Доречно було обґрунтувати власну думку дисертанта щодо цього в тексті дисертації.

Зазначені зауваження та побажання є дискусійними та рекомендаційними і в цілому не впливають на загальну високу позитивну оцінку дисертаційного дослідження Плотницької Світлани Борисівни. Дисертаційне дослідження виконано дисертанткою самостійно, всі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на базі особистих досліджень авторки.

Автореферат дисертації С.Б. Плотницької повно та адекватно відтворює основні положення та висновки дисертації. Їх зміст і положення, що є предметом захисту, ідентичні. І дисертація, і її автореферат виконані з дотриманням вимог сучасного українського ділового мовлення.

Дисертаційна робота дисертаційна робота Плотницької Світлани Борисівни на тему: «Конституційно-правовий механізм забезпечення права на трансплантацію в Україні» є завершеним науковим дослідженням, яке містить такі, що характеризуються значним рівнем наукової новизни, достатньою мірою обґрунтовані та достовірні теоретичні положення і висновки, є суттєвим вкладом в науку конституційного права, має самостійний характер, спрямований на розв'язання важливої наукової проблеми та відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, що пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, заслуговує на високу оцінку, а дисертант – присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право.

Офіційний опонент:

Лукаш Тарас Валерійович,

кандидат юридичних наук, начальник територіального управління Державної судової адміністрації в Одеській області.